Sosyal ve Beşeri Bilimler

Araştırma, Metodoloji ve Değerlendirme

Editörler
Doç. Dr. Ruhi İNAN
Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih SANSAR

Sosyal Bilimler

2022

Sosyal ve Beşeri Bilimler

Araştırma, Metodoloji ve Değerlendirme

Editörler
Doç. Dr. Ruhi İNAN
Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih SANSAR

LIVRE DE LYON
Lyon 2022

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma, Metodoloji ve Değerlendirme

Editors • Doç. Dr. Ruhi İnan • **Orcid**: 0000-0003-4377-0999
Dr. Öğretim Üyes, M. Fatih Sansar • **Orcid**: 0000-0001-7439-2084
Cover Design • Motion Graphics
Book Layout • Mirajul Kayal
First Published • October 2022, Lyon

ISBN: 978-2-38236-454-3

copyright © 2022 by Livre de Lyon
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by an means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission from the Publisher.

Publisher • Livre de Lyon
Address • 37 rue marietton, 69009, Lyon France
website • http://www.livredelyon.com
e-mail • livredelyon@gmail.com

İÇİNDEKİLER

	ÖN SÖZ	V
BÖLÜM I.	EV İMGESİ: MEKÂN-BELLEK İLİŞKİSİ ÜZERİNDEN SANATÇI VE YAPIT OKUMALARI ***Nalân DANÂBAŞ***	1
BÖLÜM II.	ASUR VELİAHT ANTLAŞMALARI ***İsmail COŞKUN***	33
BÖLÜM III.	DEMOKRAT PARTİ'NİN 1946 BELEDİYE SEÇİMLERİNDE BOYKOT STRATEJİSİ ***İsrafil KARATAŞ***	45
BÖLÜM IV.	DAYATILAN KİMLİK VE HEGEMONYA: YENİ RUS ÇARLIĞI'NA GİRİŞ ***Oğuzhan ERGÜN & Vefa KURBAN***	77
BÖLÜM V.	TÜRKİYE'DE YEREL SEÇİMLERİN GENEL SİYASETE ETKİSİ BAKIMINDAN ÜÇ KIRILMA NOKTASI: 1989, 1994 VE 2019 YEREL SEÇİMLERİ ***Sabır GÜLER SEVLİ***	91
BÖLÜM VI.	ICLEI-LOCAL GOVERNMENTS FOR SUSTAINABILITY KÜRESEL AĞI'NIN KENT ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA ***Zuhal ÖNEZ ÇETİN***	123
BÖLÜM VII.	REKREASYON VE TURİZM COĞRAFYASI'NIN GELİŞİMİ: YAKLAŞIMLAR, METODOLOJİ, ARAŞTIRMALAR ***Vedat ÇALIŞKAN & Arda BAY***	151

BÖLÜM VIII. ANTROPOSEN ÇAĞI'NDA ŞEHİRSEL DAYANIKLILIKTA TARIMIN ÖNEMİ: İSTANBUL İÇİN MEVCUT DURUM ANALİZİ 207

Aylin YAMAN KOCADAĞLI

BÖLÜM IX. COĞRAFİ PARADİGMALARA GENEL BİR BAKIŞ 223

Ercan KAZEL

BÖLÜM X. ROMAN VE KURGU: TANZİMAT DÖNEMİ İLK ROMANLARI 239

İsmail SÜPHANDAĞI

BÖLÜM XI. BEKİR YILDIZ'IN ÇOCUK HİKEYELERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 271

Bekir YILDIZ

BÖLÜM XII. COVID-19 PANDEMİSİ İLE MÜCADELEDE SOSYAL HİZMET ÇALIŞANLARININ STRES VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYİ ÜZERİNE İNCELEME 283

Y. Aksa ERTEM & Kübra YAVUZ & Yadigar POLAT

LIVRE DE LYON

July 01, 2022

Dear Nalan Danabaş

We are pleased to invite you to the book Project "**Sosyal ve Beşeri Bilimler: Araştırma, Metodoloji ve Değerlendirme**",which will published on October 2022 in Lyon, France.

It is is an honor to invite you to "**EV İMGESİ: MEKÂN-BELLEK İLİŞKİSİ ÜZERİNDEN SANATÇI VE YAPIT OKUMALARI**". We deeply appreaciate your reasearch and would like you to write a chapter for our Project.

Best regards

Oliver Denis
Regional Manager of Livre de Lyon

37 Rue Marietton 69009 Lyon France
E-Mail: info@livredelyon.com
www.livredelyon.com

Davet Mektubu

BOOK CHAPTER PROJECT HAKEM VE EDİTÖR KURULU

Prof. Dr. Abdülkadir Kabadayı, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Niyazi Özker, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Aygül Aykut, Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Aygül Aykut, Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Özcan Buckley, Giresun Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Meşe, Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Belgin Sırıken, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Birhan Kunter, Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Cansu Filik İşçen, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Prof. Dr. Dilek Beyazlı, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Dilek Bostan Budak, Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Duygu Kavak, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Prof. Dr. Ebru Karadağ Sarı, Kafkas Üniversites

Prof. Dr. Esra Yıldız, Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Goran Krstačić, Zagreb Üniversitesi

Prof. Dr. Halit Demir, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Prof. Dr. Harun Şahin, Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan Babacan, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. Hülya Çiçek, Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Hülya Gür, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin Bülent Akdeniz, Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim Serbestoğlu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Ilyas Karabıyık, Aydın Adnan Menderes Universitesi

Prof. Dr. Mehmet Dolanbay, Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Murat Oduncuoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Nesrin Demir, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Nezihe Bulut Uğurlu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Prof. Dr. Nizami Duran, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Prof. Dr. Öner Demirel, Kırıkkale Üniversitesi

Prof. Dr. Rıdvan Karapınar, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. Sema İşisağ Üçüncü, Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Sevda Eliş Yıldız, Kafkas Üniversitesi

Prof. Dr. Sevilay Özer, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. Sıddık Keskin, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Prof. Dr. T. Övül Kümbüloğlu, Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Tanja V. Soldatovic, novi Pazar Devlet Üniversitesi

Prof. Dr. Türkan Erdoğan, Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Yasemin Zer, Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Yeliz Aşçı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Prof. Dr. Yüksel Akay Ünvan, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Zahide Doğanay, Kastamonu Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Cemil İşbir, Cumhuriyet Üniversitesi

Doç. Dr. Akın Kırbaş, Yozgat Bozok Üniversitesi

Doç. Dr. Aslı Karadeniz, Maltepe Üniversitesi

Doç. Dr. Aykut Urfalıoğlu, Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Aysel Güven, Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşe Özlem Akdeniz, Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşegül Ulutaş Keskinkılıç, Inönü Universitesi

Doç. Dr. Banu Küçüksaraç, Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Betül Bektaş Ekici, Fırat Üniversitesi

Doç. Dr. Burcu Aracıoğlu, Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Burak Saltuk, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Doç. Dr. Dilara Demirbulak, Medipol Üniversitesi

Doç. Dr. Doç. Dr. Tuğba Türk, Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Elif Tokdemir Demirel, Kırıkkale Üniversitesi

Doç. Dr. Erdem Şahin, Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Ertan Düzgüneş, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Esma Yıldız Özkan, Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Fariz Salimov, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Doç. Dr. Faruk Kalay, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma Birgili, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Doç. Dr. Feray Aydın, Zekai Tahir Burak Kadin Sagligi EAH

Doç. Dr. Ganime Ayar, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Doç. Dr. Gülden Gürsoy, Adıyaman Üniversitesi

Doç. Dr. Gülden Sandal Erzurumlu, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Doç. Dr. H. Hale Kozlu, Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Hacer Aslan Kalay, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Hacer Şahin Aydınyurt, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Hacı Ahmet Deveci, Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan Kamalak, Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan Kaya, Adıyaman Üniversitesi

Doç. Dr. Halil İbrahim Kurt, Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Hare Kılıçaslan, Karadeniz Teknik Universitesi

Doç. Dr. Hasan Köten, Istanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç. Dr. Kadir Caner Doğan, Gümüşhane Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Sarıoğlan, Balıkesir Üniversitesi

Doç. Dr. Murat Dal, Munzur Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Cengiz, Ankara Gülhane EAH

Doç. Dr. Muteber Erbay, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Müberra Pulatkan, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Nermin Bahşi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Doç. Dr. Nurhan Keskin, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Nuriye Güreş, İskenderun Teknik Bilimler Üniversitesi

Doç. Dr. Oğuz Emre, İnönü Üniversitesi

Doç. Dr. Osman Gökdoğan, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer Kays Ünal, Maltepe Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer Uğur, Gümüşhane Üniversitesi

Doç. Dr. Önder Öztürk, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Doç. Dr. Özlem Işık, Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Rasim Berker Bank, Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Ruhi İnan, Balıkesir Üniversitesi

Doç. Dr. Savaş Karyağar, İstanbul Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu Şehir Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

Doç. Dr. Selda Ene, Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Selvin Yeşilay, Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Semra Arslan Selçuk, Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Serap Keskin Tunç, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Sercan Hamza Bağlama, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Serhat Sırekbasam, Çankırı Karatekın Unıversıtesı

Doç. Dr. Taşkın Erkinüresin, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Kanuni Sultan Süleyman EAH

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Evren, İnönü Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Davut Karaman, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif Pınar Bakır, Dicle Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul Düzgün, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

. Dr. Öğr. Üyesi Fulya Çağlı, Erciyes Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gül Ekinci, Gaziantep Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hayrunnisa Yeşil Sarsmaz, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kafadar, Adıyaman Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüsna Güder, Maltepe Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Kubilay İşsever, Güresun Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih Sansar, Ege Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Okan Donbaloğlu, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Murat Yiğit, Kırıkkale Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Musa Gün, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nihal Arda Akyıldız, Balıkesir Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Emre Arslan, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Pınar Demir, Fırat Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Seçil Sevinç Temizkan, Yozgat Bozok Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sema Çakır Bayrak, Yozgat Bozok Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Serdar Karakaş, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sevgin Batuk, Türk-Alman Üniversitesi

Dr. Antonija Krstačić, Zagreb Üniversitesi

Dr. Aziz Ahmad Hamidi, Maltepe Üniversitesi

Dr. Baturay Kansu Kazbek, Ufuk Universitesi

Dr. Canan Unvan, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)

Dr. Cetin Akpolat, SBÜ, Şişli Hamidiye Etfal EAH

Dr. Çağlar Helvacıoğlu, Ataşehir Kadın Doğum Merkezi

Dr. Deniz Çekiç, Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Dr. Ercan Kurt, Adıyaman EAH

Dr. Fatih Çelik, Fethi Sekin, Şehir Hastanesi

Dr. Fırat Doğan Fırat, Üniversitesi

Dr. Fatıma Münevver Saatçıoğlu, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Dr. Nilüfer Vatansever Toylan, Kırklareli Üniversitesi

Dr. Semih Güder, Bezmialem Vakıf Üniversitesi

Dr. Tolga Önder, İstanbul Taksim EAH

Dr. Zafer Bütün, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

BÖLÜM I

EV İMGESİ: MEKÂN-BELLEK İLİŞKİSİ ÜZERİNDEN SANATÇI VE YAPIT OKUMALARI

Home Image: Artist and Masterpiece Readings Through Space-Memory Relationship

Nalân DANÂBAŞ
(Doç. Dr.) Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi,
nalandanabas@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9838-4433

1. Giriş

Geçmişten günümüze, ilkel toplumdan modern toplumlara insanlık tarihi çoğu konuda değişim ve dönüşüm göstermiştir. Değişim sonucunda bireyin ve sanatçının ortak konularından biri yaşam alanı olan evdir. Disiplinlerarası farklı anlamlar taşıyan ev, yaşamın devam etmesi için bir başlangıç noktası olarak görülürken, temel mimarlık disiplini olmasına rağmen, pek çok alanda halâ tartışılmaktadır. Türk Dil Kurumu'na göre ev; yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış bir yapı, bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane, aile, soy, nesil şeklinde tanımlanmaktadır (Bağlantı 1). Ev genel anlamda barınma işlevinin yerine getirildiği bir mekân olarak ele alındığında, mimari alanın değerlendirmeye aldığı bir yapı olarak düşünülse de gerçekte insanlığın en uzak geçmişinden şu ana kadar hemen her disiplinin araştırma alanı olmuş bir kavramdır (Barlas, 2019:96). Tüm canlıların yaşamlarını koruyabilmeleri ve sürdürebilmeleri için, saklanmaları, korunmaları ve barınmaları gerekmektedir (Çevik, Silav, 2019:2). Tarih boyunca barınma, korunma ve yaşamını sürdürebilmek için ağaç kovuklarını, sazlıkları ve kayaların altlarını kullanmış olan insan, zaman içerisinde vahşi yaşam, afet ve iklim değişiklikleri nedeniyle güvende olma içgüdüsüyle mağaralara sığınmıştır. Mağaralarda yaşayan insan ilk önce doğadan, ölümden ve acıdan kaçmak için

zaman içerisinde sığındığı mekânı eve dönüştürmüştür. İnsanın güçlü olma isteği onu başka arayışlara sürüklemiştir. Ağaç kovuklarından mağaralara, sonra ahşap kulübelere, çadırlara, kerpiç evlere taşınan insan daha sonraları sistemli bina yapılarına yönelmiştir. Mekânlar toplumsal yaşama geçiş noktasında daha da önemli bir hal almış ve mekâna dair çeşitli kurgular ortaya çıkmıştır (Eğe, 2019: 4,5). Diğer bir taraftan insanın gelişimi, mağarada yaşamayı bırakması ve barınağı olan evde yaşamaya başlaması en önemli adımlardan biri olarak kabul edilir. Paleolitik Dönemde yapılan evler elips biçiminde olup kadın doğurganlığının ilk göstergesi olan yumurta ile bağ kurmaktadır. Ayrıca filozoflar söylemlerinde evin dişi olduğu tezini savunmuşlardır (Pekpostalcı, 2009: 34,35). Ev dişidir. İçine alır, besler, büyütür ve korur (Soykan, 1999: 100). Farklı bir söyleme göre insanın mağaradan çıkarak kendisine kulübe yapması ana rahmindeki bebeğin doğumuna benzetilmekle beraber, ev formunun da rahim formundan etkilendiği öne sürülmektedirler (Marc, 1977:12). İnsanın biyolojik olarak varlığını sürdürdüğü ilk mekânı/evi/yeri anne karnıdır. Ev kimi zaman ait hissettiğimiz, kimi zaman da korkularımızı, endişelerimizi, anılarımızı biriktirdiğimiz ve yaşamımızda dış dünyadan koruyan bir kabuktur. Çünkü ev insanın doğduğu andan itibaren hangi kültüre ait olursa olsun geçmişinin, yaşadığı anın ve geleceğinin temel gereksinimlerinin oluştuğu ortamdır. Ev insan için barınma ihtiyaçlarını karşılayan en özel mekân olurken anılarımızın deposu, kültürün ilk oluştuğu yer ve hayallerimizin kaynağıdır. Tarihi çok eski yıllara kadar uzanan ev kavramı coğrafyaya, kültüre, zamana, iklim koşullarına, tasarımına ve malzemesine göre çeşitlilik göstermektedir (Akın, 2008: 497). Sonuç olarak uygarlıkların yüzyıllar boyunca sürdürdükleri çaba, toplumların da gelişmesiyle birlikte ev kavramının değiştiğini, dönüştüğünü ve geliştiğini belgelemektedir. Küçük atölyelerde ve evlerde olan üretim kentleşme ve sanayi devriminden sonra fabrikalara taşınmış ve dolayısıyla ev ile işyeri mekân olarak ayrılırken evin niteliği de dönüşüme uğramıştır. Bu ayrılış, evin kamusal bir alanın parçası olmaktan çıkması ve özel bir alana geçmesini simgelemektedir. Ev öncelikle aidiyet duygumuzu ortaya çıkararak, ilişkilerimizi kurduğumuz ilk yer olarak aile, yuva, dünya, yurt ve beden gibi kavramlarla metaforik olarak yer değiştirebilmektedir (Kılıçarslan, 2019: 19). İlk insanın ilk mekânı yaşamında belirleyici bir etken olurken, yeni doğan bir çocuğunda yaşayacağı ve büyüyeceği dünyaya dair ilk izlenimleri evde gerçekleşmektedir. Ev; anıların, hayallerin, gerçekliklerin yaşandığı bir mekân olmakla beraber yaşamı anlamlandırmak, sosyal ve bireysel yaşamı kurmak için yaşantımızda önemli bir mekân ve merkezdir (Öner, 2018:12, 13). Zaman içerisinde birey ile yaşadığı mekân arasında kurulan derin bağ neticesinde ev,

bireyin kendi değerlerini oluşturduğu ve bu değerleri bir ömür boyu sakladığı yerdir. Bu bağlamda bireyin doğduğu ve yaşadığı ev hangi disiplinde olursa olsun onun ilerideki yaşamını etkilemektedir (Soysal, 2013:125). Sanatçılar için ev bir ifade aracı olmanın dışında kendi arayışlarının da nesnesidir. Nesnelleşen ev sanat alanında çeşitli anlam ve biçimleri de beraberinde getirmektedir. Yaşanılan mekânlar tüm insanlar için belleğe işlenmiş hatıraları çağrıştırmaktadır. Ve bu nedenle ev sanatçıların sanat yapıtlarını etkilemekte ve belirlemektedir (Barlas, 2019:98,99). Ev barınma ve sığınma gibi özelliğinin yanı sıra sanatsal imge olarak bakıldığında, disiplinlerarası sanat alanlarında geçmişten günümüze sorgulanmış ve sorgulanmaya devam etmekte olan bir kavramdır. Farklı disiplinlerden sanatçıların ev kavramıyla oluşturdukları olumlu ya da olumsuz yaşanmışlıkların belleğe kodlandığını, yaşamsal süreçte kodlamaların bellekten çağrılmasını ve bu durumun sergileme pratikleri üzerinden sanat yapıtlarına yansımalarını görmekteyiz. Disiplinlerarası sanat alanlarından biri olan seramik disiplini, malzemenin çeşitli plastik aktarımları doğrultusunda kavramsal ya da biçimsel olarak sanatçının ifade biçimine göre değişerek sanat yapıtlarına yansımaktadır.

2. Mekân ve Bellek İlişkisi Üzerine

Bazen birbirini doğrulayan bazen de karşıt anlamlar içeren mekân, disiplinlerarasında farklı amaçlarla kullanılmış ve farklı tanımlar ile ortaya konmuştur. Newton, mekânın içerisindeki nesneler ile mekânın karıştırılmaması ve onun bağımsız bir uzay parçası olduğunu savunurken Leibniz, mekânın içerisindeki nesnelerin birbirleri ile olan diyaloglarından oluşan bir düzen içerisinde olduğunu söyleyerek karşıt bir düşünce ortaya koymuştur (Usta, 2020:26). Yeni Taş Çağ'ında insan önce ölülerine sonra da kendisine ve Aristotales'in de tanımlamasına göre kap yapmaya başlamıştır. Kap günümüz tanımlamasıyla mekân olarak değişmiş, insanın sadece bedenini değil belleğini de etkileyerek zamana bağlı olarak anları içerisinde biriktirmiş ve kaydetmiştir. Bu bağlamda mekân somutlaşarak yer olarak tanımlanmış ve bireyin evi konumuna gelmiştir (Uysal, 2006:1,4,8). Ev, içsel varlığımızın topoğrafyasıdır. İçimizde anılardan oluşan büyük bir birikim varken, bizler onların, onlar da bizlerin içerisindedir aslında (Bachelard, 2014:29-31). Koruyucu bir kabuk olan ev anıların saklandığı bir mekân, yaşanılan bir barınak olarak sanatçıların her zaman kullandıkları bir imgedir. Evin aynı zamanda mekân olması Türk Dil Kurumu'na göre üç maddeden oluşmaktadır "1.Yer, 2. Ev, yurt, 3. Uzay"

(Bağlantı 2). Antik Yunan'dan beri tartışılan mekân kavramı, felsefede çoğunlukla üç boyutlu homojen bir yapı olarak kabul edilir. Aristotales, mekânı kap olarak ele alırken, Kant mekân ve zaman sıradan bir olgu gibi düşünülmemelidir der. Çünkü mekân ve zaman gözlemlenen nesneler ve olayların düzene sokulması ve kaydedilmesi gereken bir sistemdir (Morkoç, 2013: 4).

Mekâna dayalı bir öğenin bellekte muhafaza edilmesi, kişinin mekânı algılarken onunla kurduğu ilişkilerin kapsamına göre değişmektedir. Mekân, kişi için ne kadar fazla bağ içeriyorsa bellekte de o kadar kalıcılık sağlar. Bellekte oluşan bu bağ kişinin yaşamında yeniden hatırlanmak üzere zaman zaman geri çağrılır (Özak, Gökmen, 2009:150). Ev ile insan arasındaki bağ olumlu ya da olumsuz olarak çocukluk döneminde temellenmeye başlar. Bu dönemde insan evdeki nesnelere farklı anlamlar ve duygular yükleyerek, gelecekteki evine de duygularını taşımaktadır. Kişinin çocukluğundaki evinin bellekte canlanması, gelecekteki ev seçiminde de etkin bir hal almasına yol açmaktadır (Barlas, 2019:103). Ev, ikamet edenin kişiliğinin ve onun eşsiz yaşam izlerinin ifadesidir der Juhani Pallasmaa (Pallasmaa, 1995: 143). Bachelard, evin birey için güvenli ve korunaklı bir köşe olduğunu, içerisinde düşünce ve deneyimi barındırdığını ayrıca daha önemli olan hayal kurma olanağı sağladığını savunmaktadır. Bu bağlamda ev bireyin düşüncelerini, hayallerini ve deneyimlerini birleştiren bir güce sahiptir. Zaman içerisinde biriktirdiği anılarını ve hayallerini yeni bir eve götüren birey, geçmişini, bugününü ve geleceğini de beraberinde götürmektedir. Ev birey için dünyadaki düzeni ve koruyuculuğu sağlarken, onu hem doğadan gelen fırtınalara hem de yaşamın içerisindeki fırtınalara karşı korur (Öner, 2018: 11).

Orhan Hançerlioğlu'na göre bellek, insanın nesnel gerçeklikle etkileşiminin sonuçlarını saklama ve yeniden üretme yetisi olarak tanımlanmaktadır (Hançerlioğlu, 1986:35). Bellek hem disiplinlerarasında yaygın bir araştırma alanı hem de güçlü bir kavramdır. Mekân aracılığıyla düşünülen bellek, metafor olarak kullanıldığında yer anlamına gelmektedir. Platon'a göre bellek bir taraftan bilgiye ulaşmanın bir yolu, diğer bir taraftan da ruhumuzda gizli olan kavram, düşünce ve ilkelerin ortaya çıkmasıdır. Aristotales ise belleği, deneyim yoluyla gerçekleşen hatıra izleri olduğunu ve her bir deneyimin bellekte bir imge bıraktığı tezini savunmuştur.

Ayrıca bellek 19. yüzyıla kadar biriktirme işlevi gören bir depo imgesiyle eşleştirilmiştir. Bilgilerin saklandığı diğer bir depo görevi gören imge, kitap/kütüphane imgesidir. Orta Çağ'da el ile yazılarak çoğaltılan kitap, matbaanın bulunmasıyla birlikte günlük yaşamın nesnelerinden biri haline dönüşmüş ve işlevsellik kazanarak kütüphane imgesini bellek metaforuna dönüştürmüştür.

Teknolojinin gelişmesi ve metaforik göndermeler arasında güçlü bir bağ olduğu gözlemlenirken, belleğin dışa aktarılması, saklanması ve yeniden üretilmesi için; günlük, basılı medya, rehber, fotoğraf ve ajanda gibi araçların çoğalması belleğin metafor olarak dönüşümüne şahitlik etmektedir. Teknolojik gelişmelerle beraber dijital kültür araçlarının hayatımıza daha fazla girmesiyle, belleğin aracılar yoluyla depolanabilir ve aktarılabilir duruma gelmesi yaygın bir alana işaret etmektedir.

Günümüz dünyasında Twitter, Facebook, Wikipedia ve Instagram gibi internet ortamlarının; bilginin tartışıldığı, paylaşıldığı, aktarıldığı, saklandığı ve bunun sonucunda da küresel bir bellek evine/ mekânına dönüştüğü düşüncesi öne sürülmektedir. Moderniteyle beraber belleğe ait olan tavır tamamen dönüşerek, hatırlanması olanaksız hale gelen şeylerin stoklanması, arşiv biçiminde dışsallaşan bellek olarak karşımıza çıkmaktadır (Parmaksız, 2019: 9-13). Bellek geçmişi saklayarak yeniden gündeme getirme yetisine sahip olan özne ile nesne arasındaki etkileşimin sonuçlarını barındırandır. İnsan her gün yaşadığı mekânda çeşitli eylemlerde bulunmaktadır. Eylemlerde kullanılan nesnelerin birey ile olan diyaloğu mekânın kimliğini oluşturmaktadır. Anlarımız ve anılarımız her yaşadığımız evde farklıdır. Doğduğumuz evdeki çoğu anı ve nesne bir sonraki evimize taşınırken, yaşamımız boyunca değiştirdiğimiz her ev ile belleğimizdeki anılarımız da çoğalarak bizimle yaşamaya devam etmektedir (Mulla, 2019:6,52).

3. Sanat ve İmge

Var olduğumuz andan itibaren duyularımız içimizdeki ve dışımızdaki her şeyi algılar. Algılanan duyular belleğe yani hafızaya aktarılır ve belleğimizde birtakım izler oluştururlar. Bu izler algılananın bütünüyle aynısı olmamakla beraber ona en yakın olan imgelerdir. İmgelerin en çok kullanıldığı alanlardan biri de sanat alanlarıdır (Küçüköner, 2010:76,80). İmge, duyu organlarımızı uyaran nesneler ve olaylar ortadan kalktığında, aldığımız duyumların zihnimizde oluşan izleridir (Işıldak, 2008:65). Asırlar boyunca çeşitli amaçlar için kullanılan imge, sanatçının kendini ifade etme biçimlerinden biri olmuştur. Geçmişten günümüze sorgulamaları içerisinde barındıran sanat ve imge, birbirlerinden kopamayan ve birbirlerine daima referans veren iki olgu olarak, bireyin belleğinde farklı etkilenmelere neden olurlar (Suçağlar, 2019:71,75).

İlkel dönemde mağara duvar resimlerindeki sembollerin yansımaları, insan belleğinde imgeler oluşturmuş ve kelimelerden daha güçlü etkiler

bırakmışlardır. İlkel insan, evleri olan mağara duvarlarına duygu ve algısını resim diliyle imgeler aracılığıyla yansıtmış ve farkında olmadan sanatın ilk adımlarının atılmasına neden olmuştur. Farklı kültürlerden günümüze kadar gelen izler zaman içerisinde imgelere dönüşerek disiplinlerarası sanatlarda etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Ve böylelikle her dönemin özelliğini yansıtan imge, sanat yapıtlarında kendini göstermeye başlamıştır (Karabulut, Daşdemir, 2020:232, 234). Geçmişten günümüze hemen hemen her dönemin sanatçıları tarafından kullanılmış olan imge, söz ve yazı kadar kıymetli olurken dönemin kültürünü, yaşayış biçimini ve düşüncesini günümüze kadar taşımıştır (Ümer, 2017:1537).

4. Disiplinlerarası Sanat Alanlarında Ev İmgesi: Sanatçı ve Yapıt Okumaları

Her sanatçının kendini ifade ettiği bir biçimi bir de söylemi vardır. Sanatçı var olan problemleri sanat yapıtı aracılığıyla izleyiciye bir kez daha okutma veya problemlere çözüm yolları bulma çabası içerisindedir. Yaşam ve sanat arasındaki sınırlar hayli geçirgen olduğundan ev imgesi sanatçılar için temel bir konu/kavram/tema haline gelmiştir. Ev kavramının temel bir konu haline gelmesinin iki nedeni gözlenmektedir, birincisi bir önceki yaşamın bellekte kalan ev imgesi, ikincisi ise temeli sarsılan ev kavramının kendine sağlam bir yaşam düzlemi bulamamasıdır. Küreselleşme olgusu (göçler, mega kentler) algılarımızı, deneyimlerimizi sürekli değiştirmekte ve bunun sonucunda ev kavramını sorgulamamızı da zorunlu kılmaktadır (Kılıçarslan, 2019: 38,39).

İngiliz sanatçı **Rachel Whiteread**, ev kavramını yaşanmışlığın belleği üzerinden sorgulamakta ve yerleştirmelerinde hatıraların izini sürmektedir. Whiteread 1990 yılında "Ghost", "Hayalet" isimli projesinde anıt mezar duygusunu vurgulamak için bir evin şömineli oturma odasının kalıbını alçı bloklar ile parça parça alarak, sonrasında kalıba döktüğü beton malzemenin doğası gereği donmasını gerçekleştirir. Sanatçı gerçek anlamda dışa ait olan yapının aksine içteki boşluğunu kütle şeklinde ortaya çıkartmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda kalıp aldığı odanın teknik olarak ilk halini kullanarak çalışmayı ters yüz etmiş ve evin negatifini izleyiciye sunmuştur. Çalışmasında iç ve dış mekân ilişkilerini, boşluk ve doluluk arasındaki dengeyi sorgulayan sanatçı, boşluğu tersine çevirerek mekân kavramını da değiştirmiştir. Bu değişimle ev kavramı, sanatçı ve izleyici diyaloğu sonucunda değişime/dönüşüne uğrayarak yeni bir bellek meydana getirmektedir.

Resim 1, 2- Rachel Whiteread, "Ghost", "Hayalet" - 1990 https://www.nga.gov/features/slideshows/rachel-whiteread-making-ghost.html - 20 Kasım 2021

"Hayalet" ismi tesadüfi bir seçim olmamakla beraber içeriği de şekillendirmektedir. Mitlerde hayaletler bulundukları mekânları terk etmeyerek, mekânlar arasında geçiş sağlayarak yaşayanları rahatsız ederler. Ancak hayalet imgesinin aksine bu proje geçirgen bir malzemeden yapılmamış olup izleyiciyi düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirmektedir.

Resim 3, 4, 5 – Rachel Whiteread " Ghost" "Hayalet" – 1990 https://www.nga.gov/collection/art-object-page.131285.html - 20 Kasım 2021

Ev mekânsal olmakla beraber zamansal da olan bir imgedir. Sanatçı ev imgesinde belleğin ve yaşanılmış olanın izini sürmüştür. Whiteread, evi artık ev olmayan sanat nesnesine dönüştürmüş ve mekânı tartışmaya açmıştır (Kılıçarslan, 2019: 45-50).

Somut olduğu kadar soyutta olan ev kavramı bazı sanatçılar tarafından metafor olarak kullanılmıştır. Ev imgesini kullanan bir diğer sanatçı Fransa kökenli ressam ve heykeltıraş **Louise Bourgeois**'in projeleri genellikle çocukluk anılarının ve travmalarının deneyimlendiği dönemi kapsamaktadır. Sanatçının çalışmaları feminizm odaklı görünse de feminizm temel mesele değil nedendir. Duygu ve düşünceleri evin içinde sıkışan sanatçı, çocukluğunda yaşadığı olayların sonucu olan kadın ve ev imgesini birlikte kullanmaya başlamıştır. Sıkışan duygu ve düşünceleriyle beraber anılarını ve travmalarını ifade ederken, savunmasızlığını da gözler önüne sermektedir.

Resim 6, 7 – Louise Bourgeois – "Femme Maison", "Kadın Evi"- 1947-1994 https://www.wikiart.org/en/louise-bourgeois/woman-house-1994 - 22 Kasım 2021

Sanatçı eserlerini, kadın başlarının ya da bedenlerinin yerine bir ev gelecek şekilde kurgulayarak, geleneksel toplum düşüncesiyle kadının ev içi figür olma beklentisini vurgulamış ve kadının eve hapsolmasıyla beraber kimlik sorununu da gündeme getirmiştir (Bağlantı 3).

Yaşadığımız evler, sokaklar, mahalleler bireysel belleklerimizi oluşturan olgulardır. Deneyimlediğimiz ve hissettiğimiz her şey o mekânlarla beraber hatırlanmaktadır. Geçmişte yaşadığımız evin üzerinden yıllar geçse de yaşadığımız her detayı hatırladığımız gibi mekânları da tüm detaylarıyla beraber belleklerimizle günümüze taşımaktayız (Nane, 2018:169).

Ev imgesini kullanan önemli sanatçılardan biri de **Do Ho Suh'** dur. Sanatçı ev imgesine kavramsal açıdan yaklaşırken göç ve kimlik meselelerini sorgulamaktadır. Sorgulama yapmasının nedeni, kimliğinin şekillendiği doğduğu şehirden (Seul), tamamen yabancısı olduğu (Amerika) bir ülkeye taşınmasıdır. Suh, hatıralarında ve belleğinde taşıdığı evleri sanat nesnesine dönüştürmekte, çoğunlukla bir ülkeden diğerine kolay taşınabilen hafif ve şeffaf evler üretmekte ve evlerini valizinde taşıyarak gittiği müze ya da galerilere kurgulamaktadır. Kendisinin yaşamış olduğu evlerin aynısını sergi mekânında kurgularken, evi devamlı hareket halinde olan bir yer olarak düşünmektedir.

Resim 8, 9, 10 – Do Ho Suh - "Passages", "Pasajlar" – 2017 http://www.dreamideamachine.com/en/?p=31091 – 22 Kasım 2021

https://www.pinterest.at/pin/346988346286342345/ - https://www.collater.al/en/home-within-home-do-ho-suh/ - 22 Kasım 2021

Sanatçının "Pasajlar" isimli çalışması farklı mekânları ve farklı coğrafyaları temsil etmektedir. Yapıt, yaşanılan farklı mekânlardan alınan kesitlerin yan yana kurgulandığı ve geçirgenliği sağlayan şeffaf malzemeden oluşturulmuş düzenlemelerdir. Her evin giriş alanı olan eşik bölümü kültürel ve coğrafi değişkenliği gösterdiğinden, sanatçı özellikle bu alanları yerleştirmelerinde kullanmaktadır. İzleyici şeffaf olan mekânlara sadece dışarıdan bakmakla kalmaz, mekânların içerisinde dolaşarak yapıtın bir parçası olur ve bir ülkeden diğer bir ülkeye bir mekândan diğer bir mekâna yolculuk yaparken, sanatçının geçile bilirlik sağladığı koridorları kullanmaktadır (Kılıçarslan, 2019: 56-58,60).

Evin çocukluktan yetişkinliğe kadar olan anıları muhafaza ettiği ve bu bağlamda sanatçının ürettiği sanat yapıtlarına yansıdığı izlenmektedir. Avusturyalı sanatçı **Erwin Wurm** "Narrow House", "Dar Ev" isimli yerleştirmesinde, çocukluğunu yaşadığı dönemin baskıcı, sınırlayıcı ve sıradan oluşunu anlatmaktadır. "Narrow House" Wurm'un yerleştirmesi çocukluğunu geçirdiği evinin gerçek ölçekli bir kopyası olup, ancak eni 1,3 metre olarak kurgulanmıştır. Yerleştirmelerinde çoğunlukla gündelik nesneleri kullanan sanatçı, nesnelerin ölçeğini/orantısını/hacmini değiştirerek onları normal olmayan oranlarıyla izleyicinin deneyimine sunmaktadır. Yerleştirme mahremiyetin ve dar görüşlülüğün ifadesi olarak sıkıştırılmış bir dünya olarak sunulur.

Resim 11, 12, 13, 14- Erwin Wurm – "Narrow House", "Dar Ev"- 2011 https://www.kunstraumdornbirn.at/en/exhibition/erwin-wurm - 23 Kasım 2021 https://ropac.net/news/457-erwin-wurm-on-fat-house-and-narrow-house/ - 23 Kasım 2021

İzleyicinin hareketinin olanaksız olduğu mekânda, sanatçı özgürlüğün yaşanamadığını vurgularken hem psişik hem de toplumsal baskının var olduğunu ve bireyin giderek ötekileşmesini, yabancılaşmasını ve yalnızlaşmasını sorgulamaktadır.

Yaşamımız boyunca öğrendiğimiz bilgi, deneyim, davranış biçimi ve anıların depolanıp saklanması ve gereğinde hatırlanması bellek olarak tanımlanmakla

beraber yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Depoladığımız, sakladığımız ve yeniden hatırladığımız her şey planlanarak yapılmayan eylemlerdir. Freud, belleğimizdeki anılarımızı hiçbir zaman kaybetmediğimizi, uygun durumlarda ortaya çıkarabildiğimizi öne sürmüş ve ayrıca hatırlamadığımız anılarımız için de düşüncelerimizi bastırdığımızı savunmuştur (Göle, 2007:27).

Sanatçılar genelde yaşamlarının olumsuz süreçlerini ev imgesi üzerinden yapıtlarına yansıtmaktadırlar. Hastalığı nedeniyle çocukluğunun ve yetişkinliğinin büyük bir çoğunluğunu hastanede geçiren ve bu zorlu süreci ev imgesi üzerinden anlatan **Donald Rodney,** tedavi gördüğü süreçte kendi derisinden oluşturduğu "In the House of My Father", "Babamın Evinde" isimli çalışmasını iğnelerle birleştirerek hasta yatağında avucunun içine sığacak kadar küçük bir şekilde oluşturmuştur.

Resim 15, 16 – Donald Rodney – "In the House of My Father" "Babamın Evinde"- 1996 https://www.theguardian.com/artanddesign/2008/nov/26/donald-rodney-artistoftheweek https://www.theguardian.com/artanddesign/2018/sep/24/turner-prize-2018-review-tate-britain-naeem-mohaiemen-luke-willis-thompson-forensic-architecture-charlotte-prodger - 30 Kasım 2021

Rodney'in babası adına yaptığı bu çalışma kırılgan, hassas ve elini kapamasıyla yok olacakmış duygusunu veren ve insanın ölümlü bir canlı olmasını işaret eden bir metafordur (Barlas, 2019:100,101). Donald Rodney bedenini kaplayan deri parçaları ile belleğindeki mekânı oluşturmuş ve aynı zamanda bedeni de bir mekâna dönüştürmüştür. Bedenimizi kaplayan deri metaforik bir yaklaşımla bedenin evi olarak düşünülebilir.

Hem ressam hem de heykeltıraş olan ve ev imgesini kullanan bir diğer sanatçı **Rontherin Ratliff** farklı teknikler kullanarak yerleştirmeler yapmaktadır. Ratliff, 2005 yılında Katrina Kasırgası'nın belleğine yer etmesi üzerine büyükannesinin evinden kayıp giden nesneleri projelerine yansıtmıştır (Zümrüt, Eğe, 2021:630). Kasırgadan kurtardığı aile fotoğraflarını ve kasırganın korkunç anlarını izleyici ile paylaşan sanatçı, bir kayıkla yaklaştığı büyükannesinin

evinin yerinde bütün eşyaların yüzdüğüne tanık olduktan sonra 2012 yılında "Things That Float", "Yüzen Şeyler" isimli yerleştirmesini ortaya koymuştur.

Resim 17, 18 – Rontherin Ratliff, "Things That Foat", "Yüzen Şeyler" 2012 http://www.rontherin.com/thingsthatfloat.html - 18 Aralık 2021 "Dwelling AFloat", "Suda Konut" 2017- http://www.rontherin.com/dwellingafloat.html - 18 Aralık 2021

2017 yılında yine Katrina Kasırgası'ndan geriye kalan ve bulduğu nesneleri kullanarak yaşadığı kaybın yasını tutmak amacıyla bu sefer "Dwellıng AFloat", "Suda Konut" isimli projesini gerçekleştirmiştir. Sanatçı ev yaşamıyla ilişkilendirilen nesnelerle ev kavramını ve ev anlayışını duyumsatan yapıları somutlaştırmıştır (Bağlantı 4).

Ev imgesiyle çalışmalarını sürdüren yerleştirme sanatçısı **Urs Fischer**, süreç sanatı odaklı olarak zamanla dönüşüme uğrayan malzemeler kullanmakta ve kaybolan, değişen, dönüşen bir süreci sorgulamaktadır. "Bread House", "Ekmek Evi" malzeme olarak ekmek ile yapılmış bir evdir. Çalışma farklı disiplinlerde yapıt üreten sanatçıların, yaşanmışlıklarından yola çıkarak, ev imgesine bakışlarının malzeme farklılığı açısından nasıl değişim gösterdiğinin altını çizmektedir (Zümrüt, Eğe, 2021:632,633).

Resim 19, 20 (ayrıntı) Urs Fischer, "Bread House","Ekmek Evi", 2004-2005 https://inhabitat.com/this-entire-house-is-cooked-out-of-bread-and-breadcrumbs/arts-and-food-milan-bread-house-urs-fischer8/ - 12 Aralık 2021

"Ekmek Evi" sanatçının imgesel yerleştirmelerinden biri olurken, ahşap çerçeveye ekmek somunlarının yerleştirilmesiyle kurgulanmıştır. Yerleştirme büyük boyutlu olduğundan izleyici mekânın içerisine girebilir ve sürece bağlı olarak malzemenin değişimini ve dönüşümünü deneyimleyebilmektedir.

Çocukluğunun Afganistan, Hindistan, İran ve Türkiye'de geçmiş olması nedeniyle Alman sanatçı **Wolfgang Laib**'in doğu kültürlerine her zaman ilgi duymasını sağlamıştır. Araştırmaları onu Doğu felsefesine götürmüştür. Tıp tahsili gören Laib, seçtiği alanın yani sanatın ruhu tedavi eden bir disiplin olduğuna inanmakta ve sanat yapıtlarında daima doğal malzemeleri (fındık, çam, süt, balmumu, polen ve pirinç) kullanmaktadır (Bağlantı 5). Laib'in evleri; uzun, keskin çatılı ve dikdörtgen formlarda oluşturulmuş olup mermer mezarları ve Orta Çağ'dan kalan nesneleri hatırlatmaktadır.

Resim 21, 22, 23- Wolfgang Laib, "Rice House"- "Pirinç Evi"- 1989, 2008, 2011 https://www.artsy.net/artist/wolfgang-laib - 07 Ocak 2022

Evlerinin etrafında pirinç kullanan sanatçı iki malzemenin (mermer ve pirinç) yan yana geldiğindeki görüntünün mezar ya da kutsal nesneler değil, tahıl ambarlarının ağzına kadar tahıl ile dolu olduğunun izlenimini verdiğini söylemektedir (Bağlantı 6). Sanatçının çocukluluğunun doğuda ve batıda geçmiş olması nedeniyle, doğunun mistisizmi ve batının inançları her zaman ilgisini çekmiştir. Bu yönelimi doğrultusunda düzenlemelerinde mistisizmin ruhsal ve fiziksel boyutlarını ele alırken, ayrıca yaşam ve ölüm döngüsünü de vurgulamaktadır (Hiçyılmaz, 2018:107).

Stephanie Beck, 2011 yılında dış mekânda uyguladığı "Little Houses", "Küçük Evler" isimli çalışmasında ise sömürge tarihi ile ilgili olan ve yüzün üzerinde yüzen kâğıt evden oluşan bir çevresel sanat hareketi gerçekleştirmiştir. Bu çalışmayı yapmasının nedeni, bölgede bulunan su kaynağına karşı yoğun yerleşim alanlarının getirdiği yük ilişkisinin sorgulanmasıdır (Bağlantı 7).

Reim 24, 25 – Stephanie Beck, "Little Houses", "Küçük Evler"- 2011 http://stevegray.com.au/blog/ - 09 Ekim 2021

Beck, bulunduğu bölgenin sürekli değişimine tepki göstermek amacı ile şehir manzarasını akıp giden su üzerine yerleştirmiş ve böylelikle izleyicilere sürekli değişime uğrayan şehirlerin neden ve nasıl bu duruma geldiğini düşünmelerini işaret etmektedir. Sanatçı için coğrafyanın geçmişten günümüze nasıl ve ne şekilde değiştiği önemli bir olgu olurken, çalışmaya mekân/bellek açısından bakıldığında, ailesinin devamlı olarak yer değiştirmesinin izleri etkin bir şekilde görülmektedir.

Hollandalı heykeltıraş **Frank Halmans**, yerleştirmelerinde bellek ve ev arasındaki ilişkiyi sorgulamaktadır. Bilgi kazanımını çeşitli kaynaklardan alan insan, bu kazanım doğrultusunda kitapları da kullanmaktadır. Kitap bloklarını ev formunda düzenleyen sanatçı kitaplara kapılar ve pencereler açarak, kitaplarda/kitaplarla yaşayabileceğimizi açıkça ortaya koyarken, hayali evler ve iç mekânlar oluşturarak ayrıca bir mekânın içinden okuyarak ve yaşayarak geçme fikrini işaret etmektedir (Bağlantı 8).

Resim 26, 27 – Frank Halmans, "Green House", "Yeşil Ev" – 2014, "Voltooid verleden tijd"," Geçmiş Zaman" – 2017,
https://boellaardfonds.nl/2020/11/04/frank-halmans/ - 23 Ocak 2022
https://galleryviewer.com/nl/kunstwerk/2339/voltooid-verleden-tijd - 23 Ocak 2022

Halmans ev kavramını çalışmalarında incelerken, evin yaşamımız içerisinde hem özel hem de kamusal olarak iki farklı alan olduğunu ve bu iki alan arasında nasıl yaşadığımızı sorgulamaktadır. Bellek, algı ve anılar sanatçı için önemli olmakla beraber unutmanın da ürkütücü olduğunu düşünmektedir. Sanatçı için ev yaşanılan, çalışılan ama aynı zamanda hatıraların biriktirildiği ve anıların saklandığı bir yerdir (Bağlantı 9).

Arte Povera sanat hareketinin temsilcisi olan **Mario Merz** iglo denilen ve aslında yaşam alanı olduğunu düşündüğü evlerinde, insan ile doğa arasındaki kaybolan ilişkiyi sorgulamaktadır. Sanatçı iglolarını somut bir ev görünümünde kurgulamasa da onun için iglo/ev, korunduğumuz ve insanların doğayla uyumlu şekilde yaşadığı bir yerdir. Yerleştirmelerinin dış yüzeylerini kil, bambu,

balmumu, kurşun, katran, cam levha gibi doğal malzemelerle kaplayarak oluşturmuştur.

Resim 28- Mario Merz, "Igloo di Pietra", "Taş İglo", - 1982
https://krollermuller.nl/en/mario-merz-igloo-of-stone - 12 Kasım 2022

Merz, kariyeri boyunca çeşitli boyutlarda organik malzemelerle 30'un üzerinde iglo ev yapmıştır. İglo, barınak ve sıcaklık sağlayan ve aynı zamanda eski göçebe kültürlere dayanan bir ev yapıdır. İglo formu izleyeni birçok farklı çağrışımlara götürebilmektedir (Bağlantı 10). Sanatçı, iglo/ev çalışmalarını bir metafor olarak kullanırken korunaklı bir yerin sembolü, insanların doğayla birlikte yaşadığı dönemden kalma bir yerleşim prototipi olarak, zaman ve mekân arasında kalan bir yapı olarak görmektedir (Bağlantı 11).

Britanyalı sanatçı **Simon Starling**, nesneyi veya malzemeyi dönüştürmekle ilgili eylem, belge ve süreçleri içeren yerleştirmeler ve heykeller yapmaktadır. Sanatçının "Shedboatshed", "Kulübe" isimli çalışması Ren nehri kenarında bulunan ahşap bir kulübeyi/evi sökerek bir kayığa dönüştürmesiyle bilinmektedir. Kulübeden/evden artan malzemeyi dönüştürdüğü kayığa yükleyen sanatçı, malzemeyi nehir kenarındaki bir müzeye taşıyarak yeniden kurgulamıştır.

Resim 29- Simon Starling, "Shedboatshed", "Kulübe"- 2005
https://www.themoderninstitute.com/artists/simon-starling/works/shedboatshed-mobile-architecture-no-2-2005/88/ - 13 Mayıs 2022

İzleyicinin karşısında duran kulübe/ev, yeniden kurgulandıktan sonra içerisine girildiğinde yüzeydeki boşluklarıyla ve kalıntılarıyla dönüşümün izini taşımakla beraber görünenin ötesinde bir hareketi temsil etmektedir. Starling,

bu eylemini yeni açılan müzeye bir tepki olarak gerçekleştirmiş ve seri üretime karşı olduğunu çevreci bir yaklaşımla ortaya koymuştur (Susamoğlu, 2010:25,26).

Yaşamını ve çalışmalarını Hollanda ve Almanya'da sürdüren, son birkaç yıldır huzuru ve güvenliği temsil eden ev temasıyla ilgilenen **Stephanie Rhode**, sadece 12 saatlik ömrü olan dev kum sanatı projesi olan "Sand House", "Kum Evi" isimli çalışmasını, sürekli değişen dünyada her şeyin geçici olduğu düşüncesi üzerine kurgulamıştır. Sanatçı projesinde geliş, gidiş, hareket ve durgunluk kavramlarını, süreci anlatmak adına sahil şeridine 3000 kum evi yerleştirerek vurgulamıştır (Bağlantı 12).

Resim 30, 31 (ayrıntı), Stephanie Rhode, "Sand House", " Kum Evi", 2007
https://www.stephanierhode.nl/portfolio/sandhouses/ - 15 Ağustos 2022

Hayatta herşeyin geçici olduğunu ve hiçbir şeyin eskisi gibi kalmadığını göstermek isteyen sanatçı, denizin doğaya bağlı olarak gelgit hareketiyle tüm evlerin tamamen yok olmasını ve sonuçta sadece kumsalın kaldığını izleyiciye deneyimletmektedir. Rhode, eserlerinde insan figürü kullanmamasına rağmen, evlerinin içerisinde yaşamın var olduğu düşüncesiyle elimizden kayıp giden hayatlarımıza metaforik bir bakış açısı sunmaktadır (Bağlantı 13).

Disiplinlerarası sanat alanlarında kullanılan ev imgesi, günümüz seramik sanatında da bir ifade aracı olarak bellek ve mekân bağlamı üzerinden az sayıda da olsa çeşitli çalışmaların ortaya koyulduğunu göstermektedir. Seramik malzeme farklı yöntemler ile şekil verildikten sonra sırlı ya da sırsız olarak yüksek ateşte fırınlanan bir uygulamadır. Farklı teknik ve yöntemler ile çalışmalarını sürdüren seramik sanatçıları, kil malzemeyi bazen sıvı, toz veya fırınlayarak bazen de plastik haliyle fırınlamadan kullanmaktadırlar.

5. Seramik Sanatında Ev İmgesi: Sanatçı ve Yapıt Okumaları

Ev imgesi, hem disiplinlerarası sanat alanlarında ait oldukları dönemin dinamiklerine ve ifade biçimine bağlı olarak hem de günümüz seramik

sanatında çeşitli uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. (Kılıçarslan, 2019: 24). 1970'li yıllarda yeni fikirler ve kavramlar tartışılmaya başlandığında, ev imgesi seramik sanatçıları tarafından da sorgulanmaya başlamıştır. Çoğunlukla yaşanılan barınak, anıların yaşandığı bir mekân ve koruyucu bir kabuk olan ev imgesi, sanatçı için kendini ifade etmenin bir yolu olmasının dışında bireysel özlemlerinin de esin kaynağı olmuştur (Aktuğ, 2010:24). Çok eski bir geçmişi ve geleneği olan seramik sanatı sanat disiplinleri arasında neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Yaşamımızın her alanında yer bulan seramik, kendi tarihi içerisinde sadece kullanım eşyası olarak değil sanatın malzemesi olarak da kullanılmaktadır (Leman, 2013: 68). Disiplinlerarası sanat alanlarında çoğu sanatçının düşüncesini ifade etme biçimi açısından tercih ettiği kil malzeme, çeşitli uygulama ve yöntemler ile zaman zaman formel zaman zaman da kavramsal bir alt yapıyla karşımıza çıkmaktadır.

Ev imgesini çalışmalarında kullanan **Charles Simonds**, projelerine uygun alanlardaki çalışmaları ile tanınmıştır. Sanatçı saçaklara, kamulaştırılan binaların pencere pervazlarına kilden minyatür mahalleler yerleştirmekte ve izleyiciye seçtiği alanlardaki varlık/yokluk duygusunu hissettirmeyi amaçlamaktadır. Simonds "Dwellings", "Konutlar" isimli serisini minyatür boyutlarda ve fırınlanmamış kil tuğlalardan oluşturmuştur (Çevik, Silav, 2019:6,7). Mahalleleri açık alanlarda geçici yapıtlar olarak sergiledikten sonra müzelerde de yarı kalıcı yapıtlar olarak sergilerken, bir taraftan da müze penceresinden görülebilen başka bir proje sergileyerek, izleyiciye müze duvarlarının ilerisine/ötesine bakmalarını işaret etmiştir.

Resim 32, 33, 34- Charles Simonds, "Dwellings", "Konutlar", - 1980,1980
https://www.artsy.net/artwork/charles-simonds-dwellings-1
https://www.charles-simonds.com/mobile/dwellings80s.html - 10 Eylül 2021
https://www.charles-simonds.com/dwellings70s.html - 10 Ekim 2021

Açık alan yapıtları doğa koşulları nedeniyle yavaş yavaş yok olma duygusunu güçlendirmiştir. Bu duygu izleyiciye, buralarda birilerinin yaşadığı ve daha sonra

kaybolduğunu rahatsız edici bir şekilde hissettirmektedir. İzleyici yapıtı daha sonra yeniden okumak için geldiğinde bazı izlerin kaybolmuş olduğu gerçekliği ile karşılaşmaktadır. Simonds, yerleştirmelerinde zorunlu ya da isteğe bağlı olarak göç eden insanların evlerini terk etmeleri neticesinde boş, harabe, yıkık görünümdeki evlerin güvensizleşen mekânlara dönüştüğünü vurgulamaktadır (Barlas, 2021:126,127,134).

1968 yılında seramik ve cam alanında projeler üretmeye başlayan ve yaratıcılığın büyülü gücüne inanan **Mary Bayard White** çalışmalarında çevre ile sanat arasındaki diyaloğa odaklanmış ve geri dönüşümlü malzemelerin yanı sıra ışığı da kullanmıştır. Sanat ve çevre konularını birleştirmeye çalışan bir sanatçı olarak doğayı düzgün kullanmayı, çevre algısını yükseltmeyi ve barışı sağlamayı aramaktadır. Çevre sorunlarının sanat ve bilim birlikteliği ile daha görülebilir bir ortama taşınabileceğine inanmaktadır.

Resim 35, 36, 37 – Mary Bayard White –"," Precarious and Unpredictable Paths to Inner Light" "İç Işığa Giden Güvencesiz ve Öngörülemeyen Yollar- 2006, "Rolling One Day At A Time Towards Sustainability" "Sürdürülebilirliğe Doğru Bir Gün Yuvarlanmak" 2007, "Living on Fault Lines and Pacific Currents ", "Fay Hatları ve Pasifik Akıntıları Üzerinde Yaşamak" 2006- http://www.marywhiteglass.com/projects/dwellings - 15 Aralık 2021

White bireyin güvenli bir şekilde barınmasının bir insanlık hakkı olduğunu savunurken ev imgesini metafor olarak kullanmaktadır. Artan hareketlilik ve göç, ev nedir ve ev ne sağlar gibi konuları gündeme taşımaktadır. 1995 yılında ev serilerine başlayan ve günümüzde hala devam eden White, evlerinin çoğunu içten aydınlatmış ve genellikle cam, ahşap ve metal malzemeler kullanmıştır (Bağlantı 14). Sanatçı çalışmalarında evlerin altındaki ahşap ayaklar ile sel bölgesinin risklerine, tekerlekler ve pedallar ile enerji oluşturmaya, ışık kaynağı ile de umudu işaret etmektedir.

Macaristan doğumlu bir diğer seramik sanatçısı **Palma Babos**, içerisinde bulunduğumuz çağdan yani 21. yüzyılın tüketim toplumundan ve çevremizin gökdelenlerle çevrili olmasından rahatsızlık duyan ve bu rahatsızlığını projelerine yansıtan günümüz sanatçılarındandır. Babos, porselen çamuru ile ışığı, gölgeyi, geçirgenliği, boşluğu ve doluluğu eserlerinde kullanırken izleyiciye eğilen, bükülen, çöken ve üst üste istiflenmiş kalabalık bir şehir görünümü sunmaktadır.

Resim 38, 39– Palma Babos, "The Tower from the City", "Şehirden Gelen Kule"– 2012 "Filth", "Pislik"- 2020 http://jesugulstue.blogspot.com/2012/05/memories-from-future.html - 21 Aralık 2021 https://www.quartzinversion.com/palma-babos - 25 Aralık 2021

Alıştığımız ve belleklerimizde üçgen çatılı evler yerine üst üste evlerden/ mekânlardan oluşan kule görünümlü çalışmalar ortaya koymaktadır. Porselen heykeller tam da 21. yüzyılı çağrıştırmaktadır. Sanatçı, çevresindeki yapıları gözlemleyerek aslında özlediği ev imgesi üzerinden kent kavramını sorgulamaktadır. Gökdelenler arasında evlerinin içerisinde sıkışan insanların hem tükettiği hem de tükendiği duygusunu aktarmaya çalışmaktadır.

Figüratif heykellerinin yanında, ev imgesini Japon mirasından güçlü bir şekilde etkilenerek ifade eden **Akio Takamori**, çocukluğunun köyde geçmiş olmasının izlerini ev çalışmalarıyla ortaya koymuş ve geçmişi belleğinde kaldığı şekilde yorumlamıştır. Sanatçının kullandığı teknikler çalışmaları kadar doğrudan ve yenilikçidir. Takomori çalışmalarında gerçekler ile anılar arasında bir köprü kurmaktadır (Lebow, Held, 2003: 27, 28). Bellek, geçmişin bugün de yaşadığı bir yerdir ve geçmişte yaşadığımız her şey bugünün içerisinde de bulunmaktadır. Çalışmaları izleyende bir dizi çağrışımı tetiklerken zaman ve mekân arasında sıkışmış bir dünya görüşüne sahiptir. Takamori kil malzeme kullanarak çocukluğunun yaşam izlerini taşıyan evleri kurgularken anılarını tekrar tekrar dışa vurmaktadır.

Resim 40, 41 (ayrıntı), **42** (ayrıntı) - Akio Takamori, "3 Tier House"-"3 Katlı Ev" 1975 https://www.artsy.net/artwork/akio-takamori-3-tier-house - 11 Eylül 2021 - https://www.artspace.com/akio-takamori/3-tier-house - 17 Ekim 2021 - https://cerberagallery.com/product/large-house-with-many-girls/ - 09 Ekim 2021

Sanatçı çocukluğundan bugüne kurduğu mekân bellek ilişkisi üzerinden hatırlamak/hatırlatmak adına oluşturduğu çalışmalarını, belleğin anıları geri çağırımları doğrultusunda uygulamıştır. Takamori, Tokyo'da endüstriyel seramik eğitimi almış ve Amerikalı sanatçı Ken Fergusan ile tanıştıktan sonra çömlekçi atölyesinde ona yardım etmeye başlamış ve orada heykeli keşfederek çömlekçilikten uzaklaşarak büyük boyutlu figürler çalışmaya başlamıştır (Bağlantı 15).

Juree Kim, kil malzeme ile heykel yapımında oldukça deneyimli Güney Koreli bir sanatçıdır. Zamanı ve dünyanın geçici olduğunu kil evler üzerinden anlatmaktadır. Hem doğayı hem de bireyi kuşatan kent olgusuyla ilgilenen sanatçı, kentleşme ile tarihin silinmesi ve sürekli değişen dünyayı sorgulamakla beraber projelerinde değişime/dönüşüme elverişli olan kil, toprak, su, ışık malzemelerini kullanmaktadır (Bağlantı 16). Juree Kim, yıkılacağı ve yok olacağı planlanan mahallelerdeki evlerin minimal boyutlarını projelerine aktarmaktadır.

Resim 43, 44- Juree Kim, "Landscape"," Manzara" – 2015, https://garlandmag.com/article/online-exhibition-intimate-immensities/ attachment/juree-kim/, https://tr.pinterest.com/pin/950682421044519 00/ - 10 Aralık 2021

Kore mimarisinden etkilenen sanatçı, kilden oluşturduğu evlerini oldukça ayrıntılı bir şekilde çalıştıktan sonra malzemeyi fırınlamayarak doğal haliyle bırakmaktadır. Sanatçı çalışmalarında, sanayinin gelişmesi ve kentleşmenin etkisi ile geleneksel olan binaların ortadan kalkmasına tepki olarak erime ve çökme eylemine yardımcı olan suyu kullanmaktadır. Giderek kaybolan mimariyi işaret etmek için yavaş yavaş yok olmalarını ve kaybolmalarını gerçekleştirerek video kaydı ile geçiciliği kayıt altına alarak hiçbir şeyin kalıcı olmadığını izleyiciye aktarmaktadır (Zümrüt, Eğe, 2021:634). Juree Kim'in evlerinin çökerken oluşturdukları tahribat, günümüzdeki binaların süratle yıkılan ve dönüştürülen süreçlerine de bir göndermede bulunmaktadır.

Seramik sanatçısı **Graciela Olio**, kil malzeme tekniklerinin yanında grafik, heykel ve fotoğraf disiplinlerinin tekniklerini de kullanmaktadır. Çalışmalarında eski ve günümüz baskı tekniklerini uygularken aynı zamanda düşünsel olarak güvensizlik, kırılganlık ve geçicilik kavramlarını da sorgulamaktadır. 2009 yılından beri ham ve pişmiş porselen yüzeylerin üzerine foto seramik tekniği ile baskılar yaparak oluşturduğu evlerini yer, bellek ve kimlik kavramları ile sorgularken geçmişini yeniden oluşturma çabası içerisindedir.

Resim 45, 46 – Graciela Olio – "House", "Ev"- 2016
https://www.aic-iac.org/en/member/graciela-olio/ - 10 Eylül 2021
https://sites.google.com/site/encontrodeceramistas2011/graciela - 10 Eylül 2021

Ev serisi, sanatçının hem çocukluk geçmişine ait olan bir dizi imge hem de ait olduğu yere bir göndermedir. Çalışmaları çatısı olmayan, yıkılan, kendi kendine yeten evlerden oluşan metaforik bir direnişi ifade etmektedir. Sanatın estetik yanıyla ilgilenmediğini söyleyen sanatçı, yaşamın yıkıcı gerçekleri olan afetlerde ve savaşlarda yıkılan evler üzerine de çalışmalarını sürdürmektedir (Bağlantı 17).

Danimarkalı çağdaş seramik sanatçılarından biri olan **Nina Hole**, heykel ve performans sanatçısıdır. "Fire Sculptures", "Ateş Heykelleri" isimli yerleştirmesinde/heykelinde seramikle performansı birleştirerek farklı bir uygulama ortaya koymuştur. "Ateş heykelleri" ile mekânsal bir proje üreten Hole hem kavramsal sanata hem de seramik sanatının çağdaş yorumlamalarının

genişlemesine katkıda bulunmuştur. Malzemenin değişim ve dönüşüm anlarını da izleyici ile paylaşan Hole, ateşi kendisinin kontrol ettiği heykellerini fırının yakıldığı alanda kurgulamaktadır (Çakar, 2018:1137,1138).

Resim 47, 48 – Nina Hole, "Fire Sculptures", "Ateş Heykelleri"- 2012
http://www.ninahole.com/photo_gallery/photo_gallery2.html - 19 Aralık 2021

Hole'un heykel evleri mimariden etkilenilerek kil malzeme ile yapılan açık mekân heykelleridir. Bulunduğu alanda yüksek ölçekli heykeller şekillendirmiş ve formu fiber battaniye ile kaplayarak açık alanda fırınlamıştır. Çalışmalar fırınlandığı alanda sergilenirken, fırınlama tekniği heykelin boyutuna ve kalınlığına göre değişim göstermektedir (Zümrüt, Eğe, 2021:637). Sanatçı geleneksel anlayışa karşı olması nedeniyle, seramik disiplininin tüm teknik imkânlarını kullanarak kendisine özel ifade alanları aramış ve geliştirmiştir. Hole özelinde, seramik sadece geleneksel biçimlerin parçası değil aynı zamanda kavramsal sanatın da malzemesi olmaya başlamıştır. İzleyici açısından malzemenin değişimi ve dönüşümünün deneyimlenmesi sanatçı tarafından çok önemlidir. Hole, anılarındaki ev imgesinden yola çıkarak, eserlerinde hem ilkel bir kalıntıyı hem de katları olan bir binayı birleştirerek çok pencereli ve tek çatı altında birleşen evler ortaya koymuştur.

İsrailli seramik sanatçısı **Ravit Lazer**'in çalışmalarının ana maddesi kildir. Lazer farklı disiplinleri bir araya getiren bir sanatçı ve tasarımcıdır. Sanat yolculuğunda, gerçek olan anları iki boyutlu bir fotoğraf gibi düşünerek, üç boyutlu formlara dönüştürmektedir. Sanatçı sığınak, şiddet, belirsizlik, boşluk, terk edilmişlik gibi gerçeklikleri mekânlar üzerinden somutlaştırırken, çalışmalarında öncesinde yaşam dolu olan bu mekânların boşaltılarak harabe durumuna dönüştürülmesini de sorgulamaktadır. Çağdaş seramik yöntemlerini ustalıkla kullanan sanatçı, yaptığı eserleri şimdiki zamanın arkeolojik bulguları olarak tanımlamaktadır.

Resim 49 – Ravit Lazer, "Ruins"," Kalıntılar"- 2017
https://cfileonline.org/wp-content/uploads/2018/04/2-ravit-lazer-ruins-contemporary-ceramic-exhibition-art-spotted.jpg - 24 Aralık 2021

Teknik olarak, çalışmalarını çok yüksek derecelerde fırınlaması ile malzemenin erimesini ve çökmesini sağlayan sanatçı, bu eylem sonucunda düşünsel altyapısının yani içeriğin, form ile ilişkili olduğunun da altını çizmektedir. Lazer evi bir sığınak, güvenli bir alan ve koruyucu bir yer olarak algıladığını ve onun zaman içerisinde çeşitli nedenler ile parçalanmasını, çökmesini ve yaşanılamayan bir mekân olmasını ayrıca yaşamın geçiciliğini ve anlamsızlığını da sorgulamaktadır (Bağlantı 18).

Enric Mestre, İspanya'da yaşayan dünya çapında bir seramik sanatçıdır. Ürettiği mimari formlar, keskin hatlı olmakla beraber ışığı, gölgeyi, yatay ve dikey hareketleri ön plana çıkartmaktadır. Sanatçı, son derece sade formlar üretirken izleyiciye dünyanın kaosunun farkına varmalarının altını çizmekte ve mekânın/evin anılarımızın nesnesi olduğunu vurgulamaktadır. Sanatçı çalışmalarında geçmişi ve gerçekleşmesi mümkün olmayanı bir araya getirerek, kaosa karşı sessiz ve cansız anıtlar yaratır. Mestre kişisel olarak gelenekselliği taşıyor olsa da çalışmaları modern zamanları işaret etmektedir (Eğe, 2019:22).

Resim 50, **51**- Enric Mestre, "İsimsiz"- 2009
https://modernshapes.com/artiste/6-enric-mestre - 29 Temmuz 2022
"İsimsiz"- 2007 https://cdn.modernshapes.be/images-modern-style/artistes/pdf/EnricMestreCATALOG28APR19web.pdf – 29 Temmuz 2022

Sanatçı çalışmalarında kil malzemeyi sırsız/sade haliyle kullanarak dokulu/düz yüzeylerde farklı duygusal etkilerin de görüldüğünü hissettirmektedir. Mestre, eserlerinin bazılarına isim vermemiştir. Ürettiği her form kendi içerisinde birtakım detayları barındırırken, belirli bir sosyal kademeyi vurgulayan geometrik bir dil kullanmıştır. Mimari ve sanatı bir araya getirerek ve çeşitli semboller kullanarak toplumsal yapıya işaret etmektedir. Sanatçının önemli özelliklerinden birisi de izleyicinin yapıt ile daha yakın diyaloğa girmesi için, sergi alanında eserlerini bir kaide üzerine yerleştirmemesidir (Çakar. 2018:243-252).

Çocukluğunda evlerin kendisini daima büyülediğini söyleyen **Mary Fischer** "Tower houses", "Kule Evler" isimli serisinde, yaşamının büyük bir kısmında doğayı ve evleri gözlemleyerek, belleğinde kalmış olan anıları çalışmalarına yansıtmıştır. Fischer'ın evleri büyüdüğü topraklarda bulunan su kulelerini, ahırları, tahıl ambarlarını ve çiftlik evlerini yansıtmaktadır. Her zaman evlerden ve mimariden etkilenen Fischer, çalışmalarında beyaz kil kullanmış ve eskiden kalmış görüntüsünü yansıtmak için de formlarının üzerine demir oksitli slip tekniği uygulamıştır.

Resim 52, 53, 54 – Mary Fischer, "Tower houses", "Kule Evler"
https://tr.pinterest.com/pin/122793527324869362/ - 10 Aralık 2021

Plaka tekniği ile çalışan sanatçı doku ve çizgisel etkilerle formlarını bütünleştirirken çoğunlukla doğayı ve çevresini gözlemleyerek belleğinde kalan anıları eserlerinde vurgulamaktadır. Çalışmalarında metafor kullanmayan geçmişte gördüğü ve bugün belleğinde olan yapıları doğrudan aktaran sanatçı son yıllarda kil üzerine fotoğraf baskıları da yapmaktadır (Bağlantı 19).

Tüm sanat dallarını etkileyen ev kavramı, biçimsel olarak dışarıdan bakıldığında bir şey ifade etmeyen ancak içerisinde yaşandığında duygu ve kimlik barındıran bir olgudur. Ev imgesi yaşanan zamana ve kültürlere göre değişim gösterse de yuvayı, aileyi, anıları ve belleği oluşturan bir bütündür (Zümrüt, Eğe, 2021:639).

Amerika doğumlu **Robert Winokur**, "House With Porch", "Verandalı Ev" ve "Brooklin Compound", "Brooklin Bileşiği" isimli çalışmalarında kentsel yapıların en önemli birimi olan ev kavramını seramik malzeme kullanarak, evin aslında bir kap olduğunu düşünmüştür. Çocuk çizimlerinin sadeliği ve masumiyetinden etkilendiğini ve böylelikle ev imgesini bu masumiyet ve sadelik üzerinden gerçekleştirdiğini vurgulamıştır. Sanatçının ev imgesini bir ifade biçimi olarak kullanmasının nedeni hem masumiyet hem de evlerimiz için hissettiğimiz güven ve sıcaklık duygusudur (Bağlantı 20).

Resim 55, 56 – Robert Winokur, "House With Porch", "Verandalı Ev"- 2002
"Brooklin Compound""Brooklin Bileşiği" - 2004
http://robertwinokur.com/gallery_houses.html#21- 15 Aralık 2021
http://robertwinokur.com/gallery_houses.html#23- 15 Aralık 2021

Winokur, çalışmalarında astar ve kazıma tekniğinin yanında tuz sırı ve küllü sırlar da kullanmıştır. Sanatçı seramik yolculuğunun başlarında fonksiyonel formlar üretse de sonraki yıllarda ev formlarına yönelmiştir. Evlerin sade ve yalın bir şekilde çalışılmış olması doğallığı ve samimiyeti de yansıtmaktadır (Eğe, 2019:32,33).

Türkiye'nin ilk seramik sanatçılarından olan ve İsviçre'de bir sanatoryumda olduğu süreçte, dağılan benliğinin parçalarını birleştirmek ve kendini iyileştirmek için seramikle tanışan **Füreya Koral**, 1973 yılında, oturduğu dairenin penceresinden gözlemlediği evlerden esinlenerek iç ve dışı birbirinden ayıran kabuk görevi gören seramik evlerini yapmaya başlamıştır (Bağlantı 21). Kuşları, kapıları, ağaçları ve pencereleri olan evler bizlere içlerinde bir yaşam belirtisi hissini vermektedir. Sanatçı insanların zaman içerisinde dönüştüğünü, değiştiğini düşünerek geçmişe özlemini ev imgesi üzerinden sorgulamıştır.

Resim 57, 58, 59, 60 – Füreya Koral- "Houses", "Evler" - 1973 https://www.mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/fureya-nin-izinde_128818 - 18 Ağustos 2021 http://www.leblebitozu.com/fureya-koral-kimdir-fureya-koral-hayati-ve-eserleri/ - 18 Ağustos 2021 https://www.sanatperver.com/fureya-koral/ - 18 Ağustos 2021 https://www.ankaraantikacilik.com/blog/983/fureya-koral-1910-1997 - 18 Ağustos 2021

Koral'ın küçük seramik evleri, anılarının izlerini taşımasının yanı sıra, evin sıcaklığını, duygusallığını, içtenliğini taşıyan mekânlar olarak bir yuvayı hissettirmektedir. Bachelard, doğduğumuz evi hayal ettiğimizde, evin sıcaklığını hissettiğimizi ve o cennetin bir parçası olduğumuzu söyler. Sanatçının küçük seramik evleri masalımsı boyutları nedeniyle izleyicinin de hayal kurmasını güçlendirmektedir.

Seramik sanatında ev/yuva/yer kavramıyla beraber kent kavramını da sorgulayan sanatçılardan olan **Naile Çevik**'in "Kurgusal Mekânlar Serisi" isimli çalışmaları, Çatalhöyük yerleşim planlarından etkilenerek yaptığı ev/kent uygulamalarını içermektedir. Sanatçı, kent imgesini kullanarak ve bu imgeye vurgu yapmak adına, hepimizin ortak bir hafızaya sahip olduğumuz yaşam alanlarımızı yapıtlarında kullanmıştır.

Resim 61 (ayrıntı)- Naile Çevik, "Fictional Spaces", "Kurgusal Mekânlar" http://journalofsocial.com/Makaleler/903341514_04.%20ID386_6-31.%20%c3%87evik_1499-1509.pdf – 08 Eylül 2021

Kurgulanan kent, küçük seramik evlerden oluşmakta ve teknik olarak beyaz döküm çamurunun, renkli boyalar ve oksitlerle renklendirilmesinden elde edilen çamurlarla şekillendirilmiştir. Evlerin ahşap bir düzeneğe yerleştirilmesi ve düzeneğin altında da evlerin olması, sanatçının tanımlayamadığı bir zamana ve mekâna gönderme yapmış olduğu vurgusunu güçlendirmektedir (Çevik, Kayahan, 2020:1505).

Elif Aydoğdu Ağatekin "Farewell ", "Veda" ve "Mother House", "Ana Evi" isimli çalışmalarında, insanların ruhsal durumları ve buna bağlı olarak yaşadıkları çevre ile olan etkileşimlerini ev imgesi üzerinden ifade eden bir diğer sanatçıdır. Sanatçı 2016 yılında İstanbul'da açtığı "Veda" adlı sergisinde, göç etmek zorunda kalan ailelerin yaşamlarına dair birçok şeye veda etmeleri gerektiğini ve bir daha yaşadıkları evlerini göremeyeceklerini, yeni bir yaşam kurmak zorunda olduklarını, paramparça olmuş hayatlarını ve en önemlisi anılarını, geçmişlerini terk ettiklerini sorgulamıştır (Suçağlar, 2019:104).

Resim 62, 63 - Elif Aydoğdu Ağatekin, "Farewell ","Veda" – "Mother House", "Ana Evi" - 2016, http://www.sanatatak.com/view/elif-aydogdu-agatekinden-veda - 15 Ocak 2022,http://www.lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=778&bhcp=1&periodID=1890&pageNo=0&exhID=0 -15 Ocak 2022

Seramiğin insanlık tarihinde önemli bir yeri ifade ettiğini düşünen ve ev imgesi üzerinden kavramsal sanat ağırlıklı çalışmalar üreten **Rachel Ho**, "Shelter", "Barınak/Ev" isimli çalışmasını, sayıca çokluk içeren kırk adet evden oluşturmuştur. Sanatçı, içerisinde yaşarken kendimizi güvende hissettiğimiz evlerimizi yırtılmış görünümde yaparken, evlerin insanlar gibi hasar alabilir ve kırılgan olabilir durumlarını ortaya koymaktadır. Yırtıklara sürdüğü altın lüster gözyaşlarımızı, başlangıçları, dönüşümleri ve yenilenmeleri temsil etmektedir. Her porselen evin üzerinde bir İrlanda atasözü olan "insanlar birbirinin sığınağında yaşar" tümcesini kabartma tekniği ile uygulamıştır (Bağlantı 22). Ev, sanatçı için teselli ve umut duygularını taşımaktadır.

Resim 64, Resim 65 (ayrıntı)**, Resim 66** (ayrıntı), Rachel Ho, "Shelter", "Barınak/Ev"
Sanatçının Facebook hesabından, 17 Ağustos 2022

Zaman kavramını ele aldığımızda geçmiş, bugün ve gelecek ev özelinde içerisinde çeşitli devinimleri olan bir süreç olarak da algılanmaktadır. Ev kavramı, insanın bir yere kök salma duygusuna dayanan bir sav olurken bedenimiz için de bir barınak ve kişiliğimiz içinde bir sığınaktır aslında. Yuva ve ait olma kavramları üzerinden baktığımızda; mahrem ve zayıf duygularımızı, öfke ve arzularımızı, korku ve hayallerimizi yaşadığımız yerdir ev (Bağlantı 23).

6. Sonuç

Disiplinlerarası sanat alanlarında birçok sanatçının kavramı doğrultusunda kullandığı malzemelerle, biçimsel ya da kavramsal olarak yaşam bulan ev kavramı/imgesi düşüncelerimizi ve duygularımızı ifade eden bir konudur. Heidegger, evi ilk evrenimiz olarak tanımlar. Ev içinde bulunduğu kültürel, siyasal, tarihsel ve coğrafi etkenler sonucu değişim gösterirken, bu durum hem bireyi hem sanatçıyı hem de evin dönüşümünü etkilemektedir. Tarihsel süreçte ve günümüzde ev; psikolojik, sosyolojik, felsefi ve kültürel bağlamda tüm sanat dallarını etkilemiş ve yeniden üretilen bir imge/bir dil haline gelmiştir. Ev, kişiyi dıştan gelen etkenlere karşı koruyan, kabuk vazifesi gören, yuva ve aidiyet duygumuzun geliştiği vazgeçilmez, sokağa karşı bir siper unsurudur.

Yaşamımızın büyük bir bölümünü geçirdiğimiz ev, dönemlere göre değişim gösterse de sadece dört duvarla çevrili yer olmasının dışında, anılarımızın, düşlerimizin ve düşüncelerimizin birleştiği bir mekân ve bir imgedir aslında. Ev sanatçılar için; geçmişi, yaşadığı kültürü, barınmayı, politikayı, coğrafyayı yansıtırken sanat yapıtlarında da metaforları olan bir ifade biçimidir. Düşünsel olarak baktığımızda ev, seramik malzemenin "tuğla" özelinde yapı taşlarından biridir ve malzeme ile kavram arasındaki en doğru ilişkiyi kurmaktadır. Farklı bir şekilde söyleyecek olursak ev kavramı, dışarısı ve içerisi, özel ve genelin diyalogları bağlamında, içsel yapımızı keşfetme yolculuğumuz şeklinde özetlenebilir. Sanatçılar, ev kavramını/imgesini sanat yapıtlarında yaşadıkları

döneme bağlı olarak kavramsal, gerçekçi, dekoratif veya soyutlayarak kullanmaktadırlar.

Bireyin ilk defa gördüğünü, ikinci defa yaşadığında hatırlaması imgesel çağrışımlar sonucunda oluşur. Kişinin belleğinde biriktirdiği imge, her an ortaya çıkmak/kullanılmak üzere depolanır ve her bireyde yansıması farklı olur. Farklılıklar, yaşadığımız çevreden, yaşadığımız dönemden ve yaşadığımız toplumun kültürel yapısından kaynaklanabilir. Çocukluğumuzda kazandığımız kodlar gelecekteki hayat tarzımızı belirlerken, belleğimizde taşıdığımız anılarımızın bir kısmını terk eder bir kısmını da yaşamımızın bir parçası haline getirerek yolculuğumuza devam ederiz.

Ancak günümüzde bireyin bir yere ait olduğu inancını kaybettiği, yerleşikliğin yerini göçün aldığı ve dolayısıyla, ev kavramının/imgesinin içeriğiyle beraber yer değiştiren ve yaşayan bir kavram olduğu olgusu güç kazanmıştır. Yaşanılan mekânlar topraktan ve doğadan uzak ve giderek yalnızlaşan bireylerle dolmaya başlamıştır. Gelişmekte olan tüm toplumların sorunu olan yalnızlık ve yabancılaşma, bireyin çocukluğunda kodlanan ev imgesini sarsmaya başlamıştır. Biçim olarak ev hem kendini ifade etme yolu hem de sanatçının arayışlarının imgesidir. Bu bağlamda disiplinlerarası sanat alanlarında çoğu sanatçı, içinde doğup büyüdükleri ve yaşadıkları mekânlara duydukları özlemi/nefreti yapıtlarında ifade aracı olarak kullanmaktadırlar. Ev, içerisinde yaşayanlarla beraber toprağa karışacak ve sonrasında yeniden doğacak olan bir sistem birlikteliğidir.

Kaynakça

Akın, N. (2008). *Eczacıbaşı Sözlüğü, Cilt 1*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Aktuğ, A. C. (2010). *Seramik Eserlerde Evin Anlamı*, Sanat ve Tasarım Dergisi, Sayı 6, s. 23-33 https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192569, 13 Mart 2021.

Bachelard, G. (2014). *Mekânın Poetikası,* Çev: Alp Tümertekin, İthaki Yay., İstanbul.

Barlas, M. (2019). Çağdaş Sanatta Nesne- Mekân Olarak Ev İmgesi, Sayı: 24, 95-109

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/902959, 18 Nisan 2021.

Barlas, M. (2021). *Mekân Ve Varoluş İlişkisi Bağlamında Charles Simonds'un Küçük İnsan Meskenleri*, SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, Cilt:14 Sayı:27, 124-144

https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1552100, erişim tarihi: 15 Nisan 2022.

Çakar, N. (2018). Çağdaş Seramik Sanatında Gelenekselden Günümüze Bir Bağ: Nina Hole, doi: 10.7816/ulakbilge-06-28-02 ulakbilge, Cilt 6, Sayı 28, 1135-1145 www.ulakbilge.com, 21 Nisan 2021.

Çakar, N. (2018). *Çağdaş Seramik Sanatına Enric Mestre Gözüyle Bakmak*, Asos Journal of Academic Social Science, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl:6, Sayı: 78, https://asosjournal.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=35990, 28 Temmuz 2022.

Çevik, N., Kayahan, Z. (2020). *Bir Hafıza Mekânı Olarak Çağdaş Sanatta Kent Olgusu/Teması Üzerine Bireysel Söylemler*, Internatıonal Journal Of Socıal, Humanıtıes And Admınıstratıve Scıences, Cilt:6, Sayı:31, 1499-1509-http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.386

http://journalofsocial.com/Makaleler/903341514_04.%20ID386_6-31.%20%c3%87evik_1499-1509.pdf, 23 Mayıs 2021.

Çevik, N., Silav, M. (2019). *Bir Esin Kaynağı Olarak Çatalhöyük Mimarisinin Ev/Yuva Kavramı Özelinde Mekân-Bellek Açısından Değerlendirilmesi ve Bireysel Söylemler*, Asos Journal Akademik Sosyal

Doi Number: http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.14968

Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 92, 1-18, 30 Mayıs 2021.

Eğe, T.G. (2019). Çağdaş Seramik Sanatında Ev Teması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE, Çanakkale.

Göle, M., (2007). *Bellek: Öncesiz, Sonrasız, Doğru Olmadığı Biliyorum Ama Öyle Hatırlıyorum*, Cogito Dergisi, Sayı: 50, s: 23-31, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Hiçyılmaz, G., (2018). Heykel Sanatında Değişen Malzeme Tutumları Bağlamında 1960 Sonrası Heykelde Yumuşak Malzemelerin Ortaya Koyduğu Yeni Olanaklar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.

Işıldak, R. S. (2008). *Yaratmada İlk Adım: İmge ve İmgelem*, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), Cilt 2, Sayı 1, 64–69. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/39762, 07 Aralık 2021.

Lebow, E., Held, P. (2003). *It Takes a Village, The Ceramics of Akio Takamori, Between Clouds of Memory: Akio Takamori,* Arizona State University Art Museum, 2005.llul, Jacques, çev: Musa Ceylan, İstanbul.

Leman, K. (2013). *Seramik Sanatında Minimalist Düzenlemeler*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi GSE, Ankara.

Hançerlioğlu, O. (1986). *Toplumbilim Sözlüğü.* Remzi Kitabevi.

Karabulut, N., Daşdemir, F. (2020). İmge, İmgelem ve İmgeleme Kavramları Bağlamında Sanat Eserinin Oluşumu, Ekev Akademi Dergisi, Yıl:24, Sayı: 82, 231-244 (30.05.2020), 13 Mart 2021.

Kılıçarslan, Ç.V. (2019). *Heykelde Ev İmgesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Küçüköner, M. (2010). *Sanatta İmge, Simge ve Gösterge İlişkilerine Bir Bakış*, AÜ Sanat Dergisi, Cilt:0 Sayı:7 76-82 https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunigsfd/issue/2595/33381, 01 Ocak 2021.

Marc, O. (1977). *Pschology of House*, Thames and Hudson.

Morkoç, M. (2013). *Sanat Nesnesi ve Mekân İlişkisi Üzerine Uygulamalar,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi GSE, Ankara.

Mulla, G. (2019). *Bir Tanık Olarak Mekân*, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi GSF, Ankara.

Nane, P. (2018). *Malzemeye Kazınan Bellek: Tasarımı Biçimlendiren Bir Olgu Olarak Bellek, Zaman ve Malzeme*, Tasarım ve Bellek Temalı Ulusal Tasarım Sempozyumu 2018 Bildiri Kitabı, Trabzon. ISBN 978-605-66506-6-6, 08 Şubat 2021.

Öner, S. B. (2018). *Sanat Eseri Olarak Mekân-Sanatta Alternatif Barınak Üretimleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi GSE, Ankara.

Özak, N. Ö., Gökmen, G. P. (2009). *Bellek ve mekân ilişkisi üzerine bir model önerisi,* İTÜ dergisi / a mimarlık, planlama, tasarım, Sayı:8, Cilt;2, 145-155

http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/view/217, 05 Haziran 2021.

Pallasmaa, J. (1995). *I dentity, Inti macy And Domi cile –Not es on t he Pheno menol gy of Ho me, The Ho me: Words, Int erpret ati ons, Meani ngs and Environments,* Eds. Benjamin, D., Stea, D. & Saile, D., Al dershot; Br ookfiel d, Vt: Avebur y, 131-147, 25 Haziran 2021.

Parmaksız, P.M.Y. (2019). *Belleğin Mekânından Mekânın Belleğine: Kavramsal Bir Tartışma*, İlef Dergisi, 6(1), bahar: 7-26, doi: 10.24955/ilef.574436, https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilef/issue/45754/574436, 12 Mart 2021.

Pekpostalcı, A. (2009). *Tarihi Perspektif İçinde "Ev" Kavramı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi FBE, İstanbul.

Soykan, Ö. N. (1999). *Ev Üstüne Felsefece Bir Deneme*, Cogito, Bir Anatomi Dersi: Ev, Sayı:18, YKY, 100-112.

Soysal, A. (2013). *Orhan Pamuk'un Romanlarında Ev İmgesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi SBE, Ardahan.

Suçağlar, H. N. (2019). Varoş Kavramının Kent Kültürü Çerçevesinde Sanatsal Uygulamalarla Kurgulanması, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi GSE, Ankara.

Susamoğlu, F., (2010). Sanat Yapma Eyleminde Sürece Odaklanan Yaklaşım, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi GSE, Ankara.

Usta, G. (2020). *Mekân ve Yer Kavramlarının Anlamsal Açıdan İrdelenmesi*, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – Cilt: 10, Sayı: 1, 25-30

doi number: 10.7456/11001100/003- https://orcid.org/0000-0002-5262-6078, 18 Mart 2021.

Uysal, M.A. (2006). *Duyumsanan Mekânın Sanatsal Yaratıya Dönüşümü*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara.

Ümer, E. (2017). *Görsel Kültür ve Resim Sanatında İmge*, İdil Dergisi, Cilt:6 Sayı:33 1535-1553 doi: 10.7816/idil-06-33-06

https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1492791812.pdf, 18 Mart 2021.

Zümrüt, Y., Eğe, T. G. (2021). *Seramik Sanatında Ev Teması*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 627-639, Cilt: 14 Sayı: 77, www.sosyalarastirmalar.com, 20 Nisan 2022.

Bağlantı 1- https://sozluk.gov.tr/ - 14 Kasım 2021.

Bağlantı 2- https://sozluk.gov.tr/ - 23 Ekim 2021.

Bağlantı 3- https://louise-bourgeois.tumblr.com/post/103412581773/

louise-bourgeois-femme-maison-1947-1994 - 20 Ocak 2021.

Bağlantı 4- http://www.rontherin.com/ - 18 Aralık 2021.

Bağlantı 5- https://www.moma.org/collection/works/100286-10 Ekim 2021

Bağlantı 6- https://imagejournal.org/article/still-points/ - 10 Ekim 2021.

Bağlantı 7- https://www.stephaniebeck.org/paper#/littlehouses/ - 09 Ekim 2021.

Bağlantı 8- https://www.designboom.com/art/built-of-books-by-frank-halmans/ - 09 Ekim 2021.

Bağlantı 9- https://galleryviewer.com/en/gallery/79/galerie-van-den-berge/artists/640/frank-halmans - 10 Ekim 2021.

Bağlantı 10- https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/post-minimalism/post-minimalism-sculpture/a/mario-merz-giaps-igloo – 12 Kasım 2022.

Bağlantı 11- https://krollermuller.nl/en/mario-merz-igloo-of-stone – 12 Kasım 2022.

Bağlantı 12- https://www.stephanierhode.nl/portfolio/sandhouses/ - 15 Ağustos 2022.

Bağlantı 13 - https://www.stephanierhode.nl/shop/wp-content/uploads/2019/12/information-art-projects_RHODE_eng-_new-1.pdf - 15 Ağustos 2022.

Bağlantı 14- http://www.marywhiteglass.com/projects/dwellings - 17 Aralık 2021.

Bağlantı 15- https://www.craftcouncil.org/post/remembering-akio-takamori - 06 Eylül 2021.

Bağlantı 16- https://www.crimsonearth.co.uk/juree-kim - 15 Aralık 2017.

Bağlantı 17- https://www.infoceramica.com/2017/07/residencias-artisticas-internacionales-en-la-escuela-de-arte-talavera-iii/ - 17 Eylül 2021.

Bağlantı 18- https://cocaproject.art/artists/ravit-lazer/ - 24 Aralık 2021.

Bağlantı 19- https://connienorman.com/blog/2013/07/30/mary-fischer-plinth-gallery-artist-interview/ - 10 Ekim 2021.

Bağlantı 20- https://kingsoaksart.com/robert-winokur/ - 23 Ocak 2022.

Bağlantı 21- https://m.bianet.org/bianet/sanat/193046-fureya-seramik-sanatini-mimariyle-tanistiran-sanatci - 09 Ekim 2021.

Bağlantı 22- https://rachelho2020.wixsite.com/rachelhoceramics/shelter – 10 Aralık 2022.

Bağlantı 23- http://www.deryayucel.com/TR/Content/Ev-1033754773.html – 21 Eylül 2022.

LIVRE DE LYON
37 rue marietton 69009 Lyon France
Email: info@livredelyon.com
Website: www.livredelyon.com

To whom it may concern

Livre de Lyon is an international publishing house. Founded in 2008. Publishing books in the fields of Education Sciences, Natural Sciences, Fine Arts, Health Sciences, Social Sciences and Sports Sciences. Our principal field of activity is the publication of academic books and theses. Our goal is make your precious work available to readers. Livre de Lyon publishes books not only in French and English to support publications in other languages as well. Our publishing house has its central offices in Lyon, France. We send the books we publish here to the world's prestigious universities and national libraries, either directly or via distributors..

Please find attached the list of books cataloged in universities library which are published by Livre de Lyon

Best regards

Oliver Denis

Regional Manager of Livre de Lyon

Livre de Lyon France

Uluslararası Belge

LIVRE DE LYON

BOOKS LIST ON SOCIAL AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

	BOOK NAME	AUTHOR	ISBN
1	The History of France	Julia Corner	978-2-490773-00-8
2	Die lautliche Entwicklung der lateinischen Proparoxytona im Französischen	Gustav Klausing	978-2-38236-125-2
3	The Balkans: A View of Demography and Economics History	Marijan Premović (Editor)	978-2-490773-46-6
4	Le Libéralisme et l'Empire	Newton Wesley Rowell	78-2-490773-63-3
5	Nociones de historia de España	D. Eugenio García Barbarin	978-2-38236-126-9
6	Il Primo Re d'Italia: Storia del Secolo XIX	Marcello Arcidiaconi	978-2-38236-127-6
7	The Balkans: Everyday Life and Culture	Ema Miljković	978-2-490773-45-9
8	A Sketch of Lebanon Springs	Daniel Gale	978-2-490773-38-1
9	The Administrative History of The British Dependencies in The Further East	Henry Morse Stephens	978-2-490773-44-2
10	Centennial History of Indiana	Aleck Davis	978-2-490773-46-6
11	Early History of Staten Island	Cornelius G. Kolff	978-2-490773-55-8
12	École Nationale et Spéciale des Beauxarts Règlement de l'École (Édition de 1895)	Ministere de L'Instruction Publique	978-2-490773-37-4
13	The Romance of Mississippi Valley History	Reuben Gold Thwaites	978-2-490773-69-5
14	War Economy in Fodd With Suggestions and Recipes for Substitutions in the Planning of Meals	United State Food administration	978-2-490773-36-7
15	Sextus Empiricus and Greek Scepticism	Mary Mills Patrick	978-2-490773-72-5
16	Slavery: What it was, what it has done, what it intends to do - Speech of Hon. Cydnor B. Tompkins, of Ohio	Cydnor Bailey Tompkins	978-2-490773-73-2
17	Some Turns of Thought in Modern Philosophy: Five Essays	George Santayana	978-2-490773-74-9
18	Décadence de l'Architecture à la Fin du Dix-Huitieme Siecle	Charles-François Viel	978-2-490773-86-2
19	St. Illtyd's Church, Pembrey: Its History and Its Architecture	Edward Roberts and H. A. Pertwee	978-2-490773-96-1
20	Dryden's influence on the dramatical Literature of England	Otto Riedel	978-2-38236-007-1
21	English Literature: And Its Place in Popular Education	Francis Henry Underwood	978-2-38236-009-5
22	Russian Literature	Horace Peters Biddle	978-2-38236-016-3
23	Shakespeare's Testamentary Language	William Lowes Rushton	978-2-38236-026-2
24	The Cyclopedia of American Literature	Evart A. Duyckinck & George L. Duyckinck	978-2-38236-027-9
25	Scandinavian Literature	Joseph Bosworth	978-2-38236-036-1
26	The Teaching of History	Ernest C. Hartwell	978-2-490773-31-2

Sosyal ve İdari Bilimler Kitap Listesi

LIVRE DE LYON

SAMPLE BOOKS LIST FROM LIVRE DE LYON IN THE WORLD'S TOP 500 UNIVERSITIES LIBRARY

According to the Academic Ranking of World Universities (ARWU); CWTS Leiden Ranking and University Ranking by Academic Performance (URAP) ranking organizations accepted by The Council of Higher Education (YÖK)

1	The History of France	Julia Corner	University of Sorbonne https://catalogue.bis-sorbonne.fr/iii/encore/record/C__Rb2580933__S%22Livre%20de%20Lyon%22__P0%2C3__Orightresult__U__X3?lang=frf&suite=cobalt
2	What the schools teach and might teach	Bobbitt, Franklin	École normale supérieure de Lyon https://www.sudoc.fr/248622757
3	91-92 Hersek seferi, 92-93 Osmanlı-Karadağ seferi ve Hâl-i Hâzır Dârü'l-Harekâtı : (1875 Hersek ve 1876 Karadağ Savaşları)	Ali Fitri	Princeton University https://catalog.princeton.edu/catalog?q=oclc_s%3A1289634231
4	The Last Technological İnnovations and its Effects on Growth Process, Labor Market and Society	Gül ekinci	Princeton University https://catalog.princeton.edu/catalog/99125419780906421
5	Place of moving pictures in visual education	McClusky, Frederick Dean	École normale supérieure de Lyon https://www.sudoc.fr/248622331
6	Hints and suggestions to leaders of mission study classes : for sea to Sea the Dominion	Thomas, Janie	École normale supérieure de Lyon https://www.sudoc.fr/248621866
7	How to teach english to foreigners	Goldberger, Henry Harold	École normale supérieure de Lyon https://www.sudoc.fr/256013543
8	The Balkans: Everyday Life and Culture	Ema Miljković	University of Sorbonne https://catalogue.bis-sorbonne.fr/iii/encore/record/C__Rb2618533__SThe%20Balkans%3A%20Everyday%20Life%20and%20Culture__Orightresult__U__X3?lang=frf&suite=cobalt
9	Educational Psychology A Treatise for Parents and Educators	Louisa Parsons Hopkins	École normale supérieure de Lyon http://www.sudoc.fr/248619306
10	Coronavirus Disease : (COVID-19)	Siriken, Belgin , Guler, Ayhan	University of Munich https://opac.ub.uni-muenchen.de/TouchPoint/search.do?methodToCall=submit&searchCategories%5B0%5D=-1&searchHistory=&CSId=83349316.25.55975b351d69ddd3f2e7d75b4425fb37FB&refine=true&refineField=-1&tab=tab1&View=sunrise&refineFldLastName=2_&refineQuery=%22Livre+de+Lyon%22&submitSearch=Suchen&refineType=new
11	Des Influences Byzantines	Félix de Verneilh	École normale supérieure de Lyon http://www.sudoc.fr/248664484
12	The Balkans: A View of Demography and Economics History	Marijan Premović	University of Sorbonne https://catalogue.bis-sorbonne.fr/iii/encore/record/C__Rb2618532__S%22Livre%20de%20Lyon%22__Orightresult__U__X3?lang=frf&suite=cobalt
13	Sports and Talent Selection in Early Adolescence	Ahmet Uzun	Universite de Bordeaux https://bubordplus.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/fulldisplay?docid=33PUDB_Alma_Unimarc71998799300004671&context=L&vid=33PUDB_UB_VU1&lang=fr_FR&search_scope=catalog_pci&adaptor=Local%20Search%20Engine&tab=default_tab&query=any,contains,%22Livre%20de%20Lyon%22&offset=0
14	Glossary of assessment & evaluation in higher education	H. Omer Tontus.	Princeton University https://catalog.princeton.edu/catalog/99125422823106421
15	Syllabus of A Course in Pedagogy	Edward Brooks	École normale supérieure de Lyon http://www.sudoc.fr/24861892X
16	The Teaching of History	Ernest C. Hartwell	University of Zagreb http://katalog.nsk.hr/F/VIS2UOO89GLBLERTE2XATAOKDHN5PGO4AE5448A6AVYB27DGUU-25136?func=full-set-set&set_number=103862&set_entry=000001&format=999
17	An Elementary Spanish Reader	Earl Stanley Harrison	University of Belgrade https://plus.sr.cobiss.net/opac7/bib/19707145
18	Banking and finance : financial service	Musa Gün.	Princeton University https://catalog.princeton.edu/catalog/99125419780606421
19	Traditional dishes consumed in the Eastern Anatolian region of Turkey	Gulsen Bayat.	Princeton University https://catalog.princeton.edu/catalog/99125407258306421

Dünyanın İlk 500 Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Lıvre De Lyon'dan Örnek Kitap Listesi

YER ALDIĞIMIZ VERİTABANLARI

BOOKCITES Google Akademik OpenAIRE

Yer Aldığı Veri Bantları